

SABAH NAMAZINI CAMİDE KILMAK*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd.

a. Sabah Namazından Sonra Zikir

İmâm-ı Tirmizî'den hasen bir hadis-i şerif. Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:¹

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ
حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ
كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

(ت. حسن عن انس)

RE. 426/14 (*Men salle'l-fecre fî cemâatin*)

“Kim sabah namazını cemaatle camide kılsa, (*sümme kaade yezkuru'llàhe hattâ tatlua'ş-şems*) sonra Allah'ı zikrederek zamanını değerlendirmek sûretiyle, güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar oturursa... (*Sümme sallâ*)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ 42 Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:586; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.9; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.808, no:21508; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.496, no:22727.

rek'ateyn) Kerahat vakti geçtikten sonra, kalkıp iki rekât namaz kılsa; (*kânet lehû keecri hâccetin ve umretin tâmmetin, tâmmetin, tâmmeh*) böyle oturmak, bu ibadeti yapmak, ona o gün tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır; tam bir hac ve umre yapmış gibi, tam bir hac ve umre yapmış gibi...”

Bu nasıl olacak? Bir; sabah namazının cemaatle kılsa. Sabah namazını evde kılmak bir noksanlıktır. Kılmak iyi bir şey de sabah namazını bir insanın evde kılması noksanlıktır.

Çünkü Peygamber SAS Efendimiz yatsı ve sabah namazlarını camide olmaya çok dikkat edin, buyuruyor. Çünkü bu iki namaza münafıklar gelemesler, münafıkların durumuna düşmeyin, diyor. Bu iki namaz münafık olmamanın göstergesidir. Bir insan yatsı ve sabah namazlarına gelebiliyorsa münafıklık alameti üzerinde yok mânasına geliyor. Sabah namazını kılacak ama camide cemaatle kılacak.

Sonra oturup zikrullahla meşgul olacak. Sonra kalkıp iki rekât namaz kılsa, bir hac ve umre sevabı kazanıyor.

“—Camilerin hepsi kubbeli ve minareli mi olmalıdır?”

Hayır! Peygamber SAS Efendimiz hadîs-i şerîfinde bildiriyor ki:

Allah bana tüm yeryüzünü, toprağı mescid kıldı ve temizleyici malzeme kıldı. Temizleyici malzeme kıldıdan maksat şudur: İnsan çölde su bulamadığı zaman teyemmüm abdesti alıyor, toprağı vuruyor elini. Ellerini ve yüzlerini

mesh ediyor. İki darp bir niyet, yüzleri ve elleri toprağa sürmek. Remiz olarak, yani su olmadığı için tam bir temizlik olmuyor ama temizleniyor insan. Hem gusülden temizleniyor, hem abdestsizlikten temizleniyor.

Bir insan çölde giderken yıkanması icab etse, gusül icab etse... Uyudu uyandı, gusül icab etse... Su yok, toprağa eline “*Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm*” diye vurup, silkeleyip yüzünü mesh yapmak, bir daha vurup silkeleyip iki kolunu mesh ederse toprak bile değmiyor, toprağı bile silkeliyorsun. Bu hareketle gusül abdesti, namaz abdesti alınmış oluyor, su olmayan yerde. Su olan yerde değil. Suyun yerine geçiyor. Onun için “Yeryüzü bana mescid ve abdest alma malzemesi kılındı.” demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

Bu bir ruhsattır. Müsaadedir, nimettir, genişliktir, rahatlıktır. Çünkü nerede olsa namaz kılabilir bir insan. Hatta tarlasında çalışan bir çiftçi, namaz vakti gelir, suyu varsa suyla, su yoksa teyemmüm ile abdestini alır. Dağın başında ezan okur, kamet getirir, namaz kılarsa onun sevabı 1’e 50’dir. Mahalle mescidinde kılmaktan bile daha sevaplı. Mükâfatlı oluyor,

Dağın başında ezan okunmuş oluyor, gördüğü görmediği mahlûklar etrafına toplanıyor. Çünkü oralar boş değil, orada görünmeyen mahlûklar var. Oralarda ezan okunmuş olduğu için; Allah’ın en büyüklüğünü, ekberliğini, varlığını, birliğini şehadet ettiğini söylediği için dağın başında kendi başına namaz kıldığı zaman bile 50 misli sevap alır.

Demek ki her yer mescid olabilirmiş. Bir lokal bile, bir zamanlar bilardo oynanan, iskambil oynanan daha başka tarz toplantı, eğlenceli keyifli işler yapılan yer bile ezan okunursa mescid olur. Bu köyceğizin, obamızın, yaylamızın, mescidi burası. Ne yapalım, başka yok. Toowoomba'da başka mescid olsaydı, oraya gitmemiz gerekecekti. Yok. Burası mescid. Cemaatle namazı kıldık, oturup zikrullahla meşgul olacağız.

b. Zikir Ne Demek?

Zikrullahı izah edeyim size: Oturup zikrullahla nasıl meşgul olunur, zikrullah nedir? *Zikir*, Arapça'da hatırlamak demek. (*I have remembered*) "Tamam, tamam hatırladım." *Remember*, hatırlamak demek. Hatırlamaya vesile olan her şey zikirdir. Zikir diye adlandırılmıştır hatta Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadîs-i şerîfte.

Mesela insanın dili ile Allah'ın çeşitli isim ve sıfatlarını söylemesi zikirdir. *Allah Allah Allah, La ilâhe illa'llah, Lâ ilâhe illa'llah... Yâ Hayyu yâ Kayyum, yâ Hayyu yâ Kayyum... Yâ Hay, yâ Hay, yâ Hay... Yâ Latif, yâ Latif, yâ Latif...* Hepsi zikirdir.

Çünkü, söz hatırlamaya vesiledir. Söz hatırlamanın anahtarıdır, ifadesidir. Ekseriyetle insan söylediği sözü kulağı duyar. Bazısı duymaz ama ne söylediğini umumiyetle ağzından çıkmasını idrak ediyor da, içeride düzenliyor da öyle söylüyor. Konuşmak bir zihni faaliyetin sonundadır. Durup dururken insan konuşmaz. Ağzından çıkan ses vurgularının, ses topluluklarının, kümelerinin anlamı var. Bu anlamlarla insanlar

birbirleriyle anlaşıyor. Bir şey düşünüyor, karşısına anlamı iletmek için sesler çıkartıyor.

Bütün varlıklar böyle. Balinalar denizin içinde bir takım sesler çıkartıyorlarmış, bunu tesbit etmişler. Onlarla anlaşıyorlarmış, her mahlûk böyle, kuşlar da öyle. Başka hayvanlar öyle.

Bülbülün öttüğü nedendir? Eşini çağırıyor da ondandır. Odabirhaberleşme. Demekki, Allah'ın ismi ve sıfatlarını söyleyince, hafızamızda bir hatırlama olduğu için söylüyoruz. Bu bir.

Bir de çok iyi hatırlayamıyor tek tek insan. Söyleye söyleye hatırlama kuvvetlenir. Bu da ters dönüşümdür. Yani insan hatırladığı için söylüyor bir; söyleye söyleye de hatırlaması kuvvetlenir, iki. Ezberi kuvvetlenir. Onun için şaka yapmışlar eski medrese talebeleri:

Et-tekrâru ahsen; Velew kane yüz seksen.

Bu, yarısı Türkçe yarısı Arapça kelime oldu, alaca oldu. (*Ettekraru ahsen*) Arapça burası, tekrar en iyidir. (*Velew kâne yüz seksen*) Yüz seksen de Türkçe. Ama ses uyumlu olduğu için bu şakayı yapmışlar. “Yüz seksen kere de olsa, tekrar güzeldir, iyidir.”

Hakikaten de öyledir. Tekrar; hafızanın kuvvetlenmesi, bir şeyin ezberlenmesi için usul. Tekrarla ezberler insan bir şeyi. Ezberlediğin şeyi hatırda tutmak kolay değil. Ezberlemekle beraber unutmak da vardır. İnsan ezberlediği şeyi unuttur. Hatta hanımının, “Çarşıdan şunu şunu al, tamam mı bak, unutma ha!” dediği şeyi, “Tamam tamam, unutmam!” dediği şeyi bile çarşıda unuttur. Aklına gelir sonra:

“—Ya, hanım bana bir şeyler al demişti. Neydi onlar? Tüh be unuttum. Eve gidince halimiz ne olacak?”

Hatırlamak ve unutmak beraber gider. Birbirinin arkadaşıdır.

Bir taraftan depoya, bilgi hazinesine bilgi gelirse; bir taraftan da gidiyor, unutuluyor. Unutmak da bir şey, hatta bazen bir nimet. Niye Allah unutmayı yaratmış? Yaratmasaydı da hiçbir şeyi unutmasaydık. O zaman hayat zehir olurdu. Acıları da unutmazdın, mahvolurdun. İnsan unutuyor da biraz rahat ediyor. Her an, en korkunç hakikatler, en büyük hakikatler gözünün önünde olsa insan iştahını kaybeder, yemek yiyemez. Tekrar bir taraftan hafızayı kuvvetlendirir.

Zikrin de, yani tekrarın da *Allah Allah, Sübhana'llah, Elhamdü lillâh, Allahu ekber, Hasbuna'llah* ve saire sözlerinin tekrarının da lafız olarak geriye dönük olarak hafızayı kuvvetlendirmesi vardır. Onun için güzel bir söz var deniliyor ki:

الذِّكْرُ بِالتَّذَكُّرِ

(*Ez-zikru bi't-tezekkürü*) “Zikir tezekkürle olur.”

Ne demek? İnsanın Allah'ı hatırlaması, hiç unutmaması, Allah'ın hep insanın aklında olması tekrarlama sonucunda, zikrin insanın içine yerleşmesi sonucunda olur. Zorlayarak yaparsın, olmuyor olmuyor derken, olur. Tekrar

ede ede yerleşir.

Tasavvufun bu işteki mantığı da budur. Çok zikir yapacak, çok zikir yapacak, kalbine iyice nakşolacak, hafızasına zihnine nakşolacak, hiç unutmayacak. Hatta uyurken bile unutmaz, uyurken bile zikreder. Neden? Çok zikrede ede bu hâle alışır. Artık uyurken bile zikreder. Yatar zikreder, kalkar zikreder, yürür zikreder, her zaman zikreder. Bu tekrarın insanda meydana getirdiği bir sonuç.

Demek ki, zikir bazı sözleri tekrar tekrar söylemek ile oluyor. Çünkü hatırlamaya vesile oluyor. Hem söylemek hatırladığı için oluyor hem de söyleye söyleye hatırlama kuvveti deniliyor. İkili bir iş var.

Sonra Kur'ân-ı Kerîm'in ayetlerinin hepsi zikirdir. Kur'ân-ı Kerîm okumak zikir yapmaktır. Mesela gelse buraya açsa Kur'ân-ı Kerîm'i, Bakara Sûresi'ni okusa zikirle meşgul oldu demek. Kur'ân-ı Kerîm zikirdir, neden? Kur'ân-ı Kerîm'in ayetlerini Allah indirdi. Ondan okudukça, ondan dinledikçe Allah'ın kelâmı konuşulmuş, dinlenmiş oluyor. Allah hatırlanmış oluyor, onun için Kur'ân-ı Kerîm zikirdir.

Kur'ân-ı Kerîm hakkında bir âyet-i kerîmede Allah celle celâlüh buyuruyor ki:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

(الحجر: ٩)

(Innâ nahnü nezzelne'z-zikre ve innâ lehû lehâfizùn) “Kur'an-ı Kerim'i biz indirdik;

onun hıfzedilmesi, korunması da bize aittir. Kıyamete kadar onu biz koruyacağız.” (Hicr, 15/9) Türkçe’de azamet ifade etmek için insan ben der. Meselâ: “—Ben emrediyorum bu böyle olacak.”

Arapça’da bu mânâyı ifade etmek için kişi biz der, sanki kendisi pek çok şahıstan müteşekkil gibi.

“—Biz emrediyoruz, böyle olacak.” der.

Emirde iştiraktan dolayı değildir o. Kendisi birçok kişinin yerine geçiyor gibi olduğundan “Biz” diye kullanılıyor.

Demek ki Arap dilinde ululuk, azamet sigası azametli söyleyiş şekli “biz” diye kullanılıyor. Onun için Allahu Teâlâ hazretleri Kur’ân-ı Kerîm’de “Kur-an’ı biz indirdik. Onu biz koruyacağız.” diyor. Allah’a birileri yardım edecek de hep birlikte mi koruyacaklar? Haşa sümme haşa, şeriki, naziri yok kendisi söylüyor. “Şerikim nazirim yok, ne istersem onu yaparım. Gücüm kuvvetim her şeye yeter.” diyor. Azametinden dolayı diyor. Arap dilinin özelliğinden dolayı diyor. Ben demek yani.

“Ben indirdim Kur’ân’ı Kerîm’i ben koruyacağım.” Kur’ân-ı Kerîm demiyor dikkat ederseniz burada, zikri ben indirdim diyor. Neden? Kur’ân-ı Kerîm zikirdir de ondan. Fâtiha’sından Muavvizeteyn’ine kadar zikirdir. Tek bir ayeti de zikirdir. Bir ayetin bir bölümü de zikirdir.

Demek ki insan Kur’an okursa, sabah namazından sonra zikir etmiş olur. Oturup eline tesbihi alır

da, “*Sübhana’llah... Elhamdü li’llâh.., Allâhu ekber* ve saire çeşitli sözleri tekrar ederse; o da zikir olur.

Sonra din ilimlerinin, dinî bahislerin söylenmesi, dinlenmesi zikirdir. Çünkü hatırlatmaya sebep oluyor, hatırlamaya sebep oluyor. Onun için, benim namazdan sonra dinî bilgi vermem de zikirdir. Buraya çıkıp bağdaş kurup oturup önüme mikrofonu getirtip bilgi vermem; bu da zikirdir.

Neyi konuşuyoruz? Allah’ın dinini, ahkâmını, hadis-i şerifleri, ayet-i kerimeleri konuşuyoruz. Havadan sudan sohbet etmiyoruz. Kahve sohbeti yapmıyoruz, eğlence değil. Yaptığımız ne? Dinî konuşma... Dinî konuşma da zikir sayılır.

Bütün dini ilimler zikirdir. Onun için sabah namazından sonra müderris gelse otursa, medrese öğrencileri de karşısına dizilse rahlelerini koysalar, bir bahsi açsalar; hudutta miras taksimi bölümü. Birisi ölürse İslâm’da onun malları nasıl taksim edilir. “Bu maddî bir şey hocam, para pul işi. Bir kişi bu birisi ölecek de onun paralarını kimler yiyecek. Onların hesabı bu, maddî bir şey, bunun dinî tarafı yok.” Dinî tarafı var. Dinî tarafı malın taksiminin şeklinde.

Allah CC miras taksimi için ölçüler vermiş. Bir adam ölür de arkada hanım ve çocuklarını bırakırsa, malın taksimi şöyle olacak. Sekizde birini karısı alacak, geriye kalanını erkekler kızların iki misli hisse almak üzere çocuklar paylaşacaklar. İki kız, iki erkek var; geriye

kalan altıya bölünecek. İki iki erkek çocuklara verilecek. Diğer iki kız çocuklara verilecek; altı olacak. Bu zor bir hesap değil. Hele şimdi çok basit bir şey...

Eğer çocuğu olmazsa, kadına verilecek miktar değişir. O zaman dörtte bir alır kadın. Bu meseleleri konuşmak için hocaefendi diyor ki:

“—Feraiz şunlardır. Kişiler söyle şöyle miktarda alması lazım, miras şöyle şöyle bölünecek.”

Bu konular maddî konular olduğu halde, taksimin şekli

Allah'ın rızasına uygun taksim olduğundan, bu da dinî bakıştır. Bu da zikirdir.

“—İlm-i feraizi öğrenin!” diyor Peygamber Efendimiz.

Mirasın nasıl takdim edileceğini çok iyi bilirdi sahâbe-i kirâm. Hz. Âişe Annemiz çok iyi bilirdi, başkaları gelir sorardı. Tıkır tıkır hesap yapardı, kolay değildi, bazen zorlaşırdı işler. Nisbetler bölüştürme zorlaşır. Köprüler yapardı. Demek ki dinî ilimlerle meşgul olmak da zikirdir.

Onun için, Kur'an okusaydık da zikir olurdu. Ben dinî konular anlatıyorum, siz dinliyorsunuz; bu da zikirdir. Hiçbirimiz ses çıkartmasaydık, hepimiz boynumuzu bükseydik, gözümüzü kapatsaydık, tesbihi elimize alsaydık, zikirleri çekseydik, o da zikir olurdu.

Zikir olan başka ne var? Namaz da zikirdir. Namaz mükemmel bir birleşik zikirdir. Yani basit değildir. Toplu çeşitlerin toplanmış olduğu mükemmel bir birleşik zikirdir. Basit değildir. Ne-

den? *Allàhu ekber* zikir... *Sübhàneke ve bi-ham-dik* zikir... *El-hamdü-li'llâhi rabbi'l-âlemîn* zikir... *Sübhàne rabbiye'l-azim, Sübhàne rabbiye'l-a'lâ* zikir... *Et-tahiyat* zikir... Rekâtlarda okunan Kur'ân-ı Kerîm, salât u selâm zikir... *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llah* zikir... Namaz tepeden tırnağa, başından sonuna zikirdir. Her şeyi ile zikirdir.

Ama dinimizin bir kuralı var, sabah namazından sonra namaz kılınmaz. Güneş doğup, belli bir seviyeye yükselinceye kadar namaz kılınmama zamanı vardır. Günde üç tane böyle kerahat vakti vardır: Bir, sabah namazından sonra... İki, öğleden önce... Üç, akşam güneş batarken. Güneş doğarken, güneş tepedeyken, güneş batarken... Bu vakitlerde namaz kılınmaz. Diyelim ki bir insan uyumuş kalmış, çok yorulmuş, gece çok sohbet etmiş. Sabah namazına kalkamamış...

Gece sohbeti mekruhtur, doğru değildir gece çok sohbet etmek. Yatsıdan sonraki konuşmalar zararlıdır. Neye zararlıdır hocam?

Gece namazı kılmaya zararlıdır. Çünkü kalkamaz gece namazına insan, teheccüde kalkamaz, sevabı kaybeder. Sabah namazına gelemez, kaybeder. Neden? Geç yattı da ondan. Film seyretti, maç seyretti, Muhammed Ali'nin falanca ile yaptığı galibiyet maçını seyretti yattı uyanamadı. Yatsıdan sonra hemen erken yatsaydı uykusunu alacaktı. Gece kalkacak da abdest alacak da namaz kılacak da teheccüde kalkacaktı. Sevap kazanacaktı, camiye erken gelecekti. Sabah namazını burada kılacaktı falan.

Yapamadı bunları, bir uyandı saate bir baktı ki:

“—Hay Allah, sabah namazını kılamamışım. Kerahat vakti olmuş, hay Alla, tüh be! Güneş doğdu ya kaçırdım. Ne kadar mahçup oldum, üzüldüm.” falan.

Gidip abdest alıp namaz kılabilir mi o arkadaş? Kılamaz. Neden? Kerahat vakti de ondan.

Abdestini alsın, beklesin biraz. Kur’an okusun, tesbih çeksın:

“—Tevbe yâ Rabbi! Bir daha yapmam, tövbeler olsun yapmayacağım. Şeytana bir sefer kandım, bir daha kanar mıyım? Aklımı başıma topladım, bundan sonra kanmam ben.” desin.

Ondan sonra güneşin doğmasından yarım saat falan geçince kerahat vakti gider. Bunun bir hesabı vardır, takvimlerdeki ince hesabını boş verelim. Toptan pazarlık yapalım, küsuratı boş verelim. Güneşin doğması dakikasından yarım saat sonra kerahat vakti çıkar. Bitti, o kadar bir şey. O zaman, adam vaktinde kılamadığı namazı kılabilir. Demek ki o arada kılamaz.

Onun için, biz de bu hadîs-i şerîf’i uygulamak istesek de sabah namazını kıldıktan sonra oturup zikrullah ile meşgul olurken Kur’an okuyabiliriz, tesbih çekebiliriz dinî ilimleri konuşabiliriz. Vaaz dinleriz falan ama bu arada namaz kılamayız, sonra kılarız.

Ne zaman çıkıyor kerahat vakti? Güneş ufuktan bir mızrak boyu yükseldiği zaman kerahat vakti çıkar. Ne yapsınlar, o zaman ölçü yok. Geceyi anlatmak için ölçü lazım. Her şeyin

birimi vardır, ölçęęi vardır. O zaman ellerinde mızraklar varmış.

Ne zaman çıkıyor kerahat vakti? Güneş ufuktan bir mızrak boyu yükseldiği zaman kerahat vakti çıkar. Ne yapsınlar, o zaman ölçü yok. Geceyi anlatmak için ölçü lazım. Her şeyin birimi vardır, ölçęęi vardır. O zaman ellerinde mızraklar varmış. Bir mızrak boyu güneş yükseldiğinde kerahat vakti çıkar biz mızrak falan bilmiyoruz. Biz mızrağı biliyoruz da boyu ne kadar? Güneş bir mızrak boyu yükseldi mi? Anlamak da anlatmak da kolay değildir.

Ama alimin birisi demiş ki, dik durursun veya ayakta durursun. Çeneni göğsüne yapıştırırsın, şöyle bakarsın güneş doğduğu zaman... Kaşının üstündeyse güneş, artık böyle bakınca bir güneş göremiyorsan, kerahat vakti çıkmıştır. Yani yatay durumda biraz yükselmiş oluyor.

İlm-i heyet yani astronomi bilginleri de diyorlar ki, güneş ufuktan şu kadar derece yükseldiği zaman, kerahat vakti çıkar. Biz dereceyi mereceyi ölçemeyiz. Bize bu güzel, yani çenesini göğsüne dayayıp göremiyorsak güneş göğe çıkmış tamam, kerahat vakti geçmiş.

Veya bir başka söz söylemişler. Güneş ilk doğduğu zaman ve batarken seyredilebilir. Portakala benzer, tepsiye benzer, elmaya benzer, yuvarlak bir şeye benzer. Bakabilirsın ama, bir zaman sonra bakamazsın.

Bakma, tavsiye de etmem çünkü güneşe ışıklar kuvvetlendiği zaman bakınca, göze zarar. Gözün

kör olur, Allah saklasın fazla baktığın zaman. O zaman bakılmaz. Güneşin sarılığının gidip de bakamayacak hâle geldiği zaman kerahat vakti çıkmıştır. Sarılık gitmiş, bakılamıyor; artık o zaman kerahat vakti çıkmıştır. İki rekât namazı o zaman kılabilirsiniz.

Zaten Peygamber Efendimiz ne buyuruyor:

“—Kim sabah namazını cemaatle kılsa, sonra oturup zikrullahla meşgul olursa, sonra kalkıp iki rekât namaz kılsa; tam bir hac ve umre sevabı kazanır, bir... Rızıkı bol olur, iki...”

Ne demek rızıkı bol olur? Allah çok nimet verir. Nimet gönderir. Nasıl gönderir. Kanat takar öyle gönderir. Işıklar öyle gönderir Ahmed’i Mehmed’i vesile eyler, öyle gönderir. Rızık gelip senin kapına, öyle gönderir. Hiç şaşırma, nasıl gönderirse gönderir.

Rezzak olduğu için, alemlerin rızıkını veren Mevlâmız rızıkı çoğaltır. Ne kadar çoğaltır. Çarşuyu, pazarı, şehirleri, kasabaları, ufukları, dağları, ovaları dolaşır da ticaret yapmış olmaktan daha fazla rızık verir. Sofrası bereketlenir, kesesi bereketlenir. Evi nimet dolar, nimetleri nereye koyacağını şaşırır. Sabah namazından sonra ibadet etmenin böyle bir mânevî özelliği vardır, insanın rızıkı bol olur.

c. Hayra Harcanan Para

Rızık nedir? Mehmet Zahid Kotku Hocamız derdi ki: “—Rızık insanın boğazından geçen şeydir.”

Şişeye koyup da dışından yaladığın değil. Bankada duran değil. Bir insan kendi parasını,

nimeti alıp da yiyorsa, o rızıktır. Yemiyorsa para kendinin değildir. Paraya hizmet ediyorsa, o para kendisinin değildir. Kimin? O paralar mirasçının. O paraları mirasçılar yiyecek. Sert bir şeyi ısırıldığı zaman, kütür kütür ses çıkar ya, öyle çatır çutur yiyecek.

Bizim muhitte bir zengin dostumuz var İstanbul'da, Allah selâmet versin... Kalp krizi falan geçirmiş, cümle hastalarımıza Allah şifa versin... Geçmişlerimize rahmet eylesin... Kendisi çok zengin, çok hayır yaptı. Bir tane cami yaptırdı, bir tanesine daha heveslenir falan. Akıllı tüccar, cami yapacak tabii, şuradan buradan da yardım istiyor. Muzip de, şakacı. Bir hacı arkadaşına rastlamış.

Yani babasından, anasından gelen bütün mirasla iki kubbeli, iki minareli cami yaptı. Allah kabul etsin. İstanbul'un en kalabalık en işlek camilerinden birini yaptı. Muazzam bir şey, Yeşilköy havaalanına indiniz mi, şöyle baktığınız zaman ışıktandırmaya, gelin gibi görürsünüz. Kuzeyden geldiğiniz zaman sağ tarafınızda görürsünüz. İki kubbeli, iki minareli pırıl pırıl bir cami, gelin gibi... Uzaktan görünüyor.

Yolda bir hacı arkadaşına rastlamış. Hacının oğlu hayırsız, namazsız, niyazsız; babası hacı, oğlu acı, iyice acı... Fena halde, zehir gibi acı oğlu. Namaz yok, niyaz yok. Kötü huylar var, kumar var ve saire var. Babası kızıyor oğluna, adam olmadı diye, adam olsun diye ardından... Baba haklı, çocuk haksız...

Hacıya demiş ki:

“–Selâmün aleyküm!”“

“–Aleyküm selam!”

“–Nasılsın, iyi misin?”

“–İyiyim.”

“–Oğlunun sana selâmı var!” demiş.

Selâm falan yok, muzip. Hacı şaşırılmış, afallamış.

“–Babama söyle, o paraları harcamasın, ben onları çatır çutur yiyeceğim!” diyor. “Sakın hayra vermesin diyor oparaları. Ben onları çatır çutur yiyeceğim!” diyor.

Adam sinirlenmiş. Onun üzerine bilmem kaç milyon para koparmış camiye... Oğluna kızgınlığından:

“–Vay mendebur vay! Benden alacak, kumarda yiyecek bu parayı...” filan diye çıkarmış kızgınlıkla, camiye şu kadar yardım yapmış.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“Sizin hanginiz kendi malını başkasının malından daha çok sevmez?” Peygamber Efendimiz böyle karışık bir soruyor. Yani demek istiyor ki; sizler kendi malınızı sevmezsiniz, başkalarının malını seversiniz. Hanginiz daha kendi malını sevmez hep başkasının malını seversiniz?

Hayırdır yâ Rasûlallah, hikmet var bu sözünde, anladık ama nedir nükte acaba? Ne demek istiyorsun yâ Rasûlallah? Herkes kendi malını sever, kendi malını başkasının elinde istemez, takip eder. Gözü gibi bakar. Herkes gurk tavuğun civcivleri koruyup kolladığı gibi malını

korur. Ne demek yani?

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

“—Senin aklınla, kalbinle, ilminle, imanıyla kullandığın, hayra hasenâta sarf ettiğin para senindir. Harcamayıp biriktirdiğin senin değildir, mirasçındır. Mirasçı yiyecek onu. Boyuna biriktiriyorsun, mirasçı yiyecek. Sen harcamıyorsun, mirasçının malını daha çok seviyorsun. Onu kolluyorsun, bekliyorsun. Aman buna kimse dokunmasın diye mirasçı yiyecek bunları koruyuveriyorsun. Kendi malınızı sevmiyorsunuz, mirasçının malını seviyorsunuz. Onu koruyorsunuz. Ne yapacak. Kendi malını koruyup o malı hayra sarf ederse kendinin olur. Camiye verirse, hayra hasenâta verirse, hacca verirse, ibadete verirse, yoksulları gözetirse, açları doyurursa, çıplakları giydirirse, cihada yardım ederse o zaman onun olur.

Peygamber Efendimiz kurban kestirdi. Dedi ki dağıtın, kesileni dağıtın fukaraya namazdan geldikten sonra sordu:

“—Ne yaptınız kurbanı, kestiniz mi?”

“—Kestik.”

“—Dağıttınız mı?” Dediler ki:

“—Yâ Rasûlallah, ön kolunu aldık kendimize eve, ötekilerin hepsini dağıttık. Bir kolu bizim oldu. Ön kol bizim oldu.”

“—Bir kolu hariç hepsi bizim olmuş.” dedi Peygamber Efendimiz. “Evde kalan hariç hepsi bizim oldu.”

Çünkü bir insan hayrı yaptı mı artık o âhirete

geçer. O hayrı hesabına geçer. İstifade olmuş olur. Yapmadığımız burada kalır.

Onun için ölüye üç kişi refakat eder, arkasından üç kişi gider. Öldüğü zaman tabutunun arkasından üç kişi gider. Hısımı, ailesi; parası pulu, malı mülkü; ibadeti taati, ameli. Bunlardan iki tanesi geri döner kabristandan. Bir tanesi ölüyle beraber mezarda kalır. Hısım akrabası, parası pulu geri döner. Mezara gitmez. Amelleri, ibadetleri, hayrâtı, hasenâtı kabirde yoldaş olarak kalır. Çoluk çocuğu geri döner, karısı kızı geri döner. Çok sevdiği, ağladığı halde, “Bizi bırakıp nereye gidiyorsun babacığım?” dedikleri halde geri dönerler. Kalmazlar orada.

Malı da artık kendisinin değil. Malı da geri döner. Malı insanın ne zamana kadar kendisindedir? Hayattayken kendisindedir, öldü mü o da geri döner. Mirasçılar onu paylaşır. Önce borçlulara borçları verilir, ölünün borcu ödenir ama geriye kalan usulüne göre dağıtılır. İnsanın kabirde ameli yanındadır artık. Arkadaşlık yapan namazıdır, ibadetidir, zikridir, Kur’ân’ıdır, hayrıdır, hasenâtıdır.

Allah hepimizi malını, mülkünü, aklını, fikrini iyi kullananlardan eylesin... Hepimizi cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin... Maddî mânevî ziyandan, zarardan, hatadan, yanlış iş ve işlem yapmaktan, yanlış hesaplar yapmaktan, yanlış uygulamalar uygulamaktan korusun...

*Bi-hürmeti habîbihî muhammedeni'l-mustafâ,
ve bi-hürmeti esrârisûreti'l-fâtihah!*

24. 12. 1997 - Avustralya

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

23. 12. 1997 - Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

